ध्रौवꣳ समिष्टयजुर्जुहोति देवा गातुविद् इति (२.२१) ॥ ४ ॥ ध्रौवमाज्यं[1] देवा गातुविद् इति सꣳजुर्जुहोति · समिष्टयजुरिति कर्मणः संज्ञा संव्यवहारार्था · वेदस्य विमुक्तत्वात्कुशोपग्रहेण । वातश्चात्र देवता स्वाहा वाते धा इति मन्त्रलिङ्गात् ततश्च जुहोतौ वाताय स्वाहेति होमः । अर्थकर्मैतदिति कर्कः ततश्चान्तापह्निन्नयावदुक्तेषु निवृत्तिः : प्रतिपत्तिरिति तन्त्रटीकायाम् तानि वा ऽएतानि नव समिष्टयजूꣳषि जुहोतीत्यत्र (४.४.४.१) हरिस्वामिभाष्येऽपि प्रतिपत्तिर्हि समिष्टयजुरित्युक्तम् ततश्चान्तापह्निन्नादिष्वपि भवति । आपस्तम्बः पूर्ववद्ध्रुवामाप्याय्य देवा गातुविद् इत्यन्तर्वेद्यूर्ध्वस्तिष्ठन्ध्रुवया समिष्टयजुर्जुहोतीति । संततं यजमानभागं च प्रवसतः समिष्टयजुषा सह प्रवसति जुहोतीति (४.१३.१) शाङ्खायनः ।

बर्हिः सम्बर्हिरिति (२.२२) ॥ ५ ॥ जुह्वा जुहोति । प्रतिपत्तिरियम् चरितार्थत्वात् ततश्चान्तापह्निन्ने यावदुक्ते च प्रवर्तते · नाशदोषादौ सकृद्धोतिनाज्येन होमः ।

वेद्यां प्रणीता निनयति परीत्य कस्त्वेति (२.२३) ॥ ६ ॥ अध्वर्युः स्वयमाहवनीयं परीत्य वेदेर्दक्षिणभागे उदङ्मुख उपविश्य प्रणीता आदाय वेदिमध्ये आसाद्य तत्रैव निनयति · अत एव पूर्वं वेदिमध्ये अनासादनं गम्यते । प्रतिपत्तिरियम् चरितार्थत्वात् ततश्चान्तापह्निन्नेऽपि भवति · नाशदोषादौ च प्रायश्चित्तमात्रम् ।

पुरोडाशकपालेन कणानपास्यत्यधःकृष्णाजिनꣳ रक्षसामिति (२.२३) ॥ ७ ॥[2] पुंलेन मुख्यत्वात्प्रथमेन अधःनं कृष्णाजिनस्याधस्तात्समीपऽएव[3] कणानुत्करे प्रक्षिपति । एभ्य इति चतुर्थ्या (१.१.२.३५) रक्षसामत्र देवतात्वम् रक्षसां राक्षसमिति कात्यायनोक्तेश्च (अनुक्र° १.७) · इदं रक्षोभ्य इति त्यागः अपां स्पर्शश्च । इयमपि प्रतिपत्तिः ततश्चान्तापह्निन्नादौ भवति ।

---

१) ध्रुवायां भवमाज्यं Mahâd. २) कणान्फलीकृत्य स्थापितान् Mahâd. See २.४.२४.
३) यथा कृष्णाजिनस्याधो भवति उपरि कृष्णाजिनं कृत्वेत्यर्थः । चर्विष्ठां भूतपुरोडाशकपालमुपादेयम् Mahâd.